

PRAVNI I DRUŠTVENO-EKONOMSKI ASPEKTI OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI

Zvonimir Matić, dipl. iur. *

UDK: 368.025.6

368.025:347.511

368.025:330.113

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: studeni 2017.

U suvremenim gospodarskim sistemima postoji sve veći broj aktivnosti koje po svojim karakteristikama predstavljaju latentni izvor povećane opasnosti za nastanak štete na osobama, stvarima i imovini. Proporcionalno razvoju gospodarstva i društva u cjelini raste izvjesnost nastanka štete, zbog čega više nije upitno hoće li šteta nastati, nego kako alocirati teret isplate štete na društveno najprihvatljivije mjesto. Sa socijalnog aspekta od odlučne je važnosti omogućiti oštećenim osobama izvjesnu i brzu naknade štete, osobito onim osobama koje su uslijed pretrpljene štete onemogućene osigurati vlastitim radom sredstva za život. S ekonomskog aspekta potrebno je naći rješenje da nositeljima tih aktivnosti teret isplate štete u što manjoj mjeri utječe na njihovo daljnje nesmetano funkcioniranje i razvoj. S pravnog aspekta opća načela odštetnog prava zahtijevaju da odgovorna osoba odgovara za prouzročenu štetu te da oštećeni bude doveden u stanje koje je prethodilo štetnom događaju. Dosadašnje iskustvo pokazuje da je upravo osiguranje od odgovornosti kvalitetan instrument za transfer rizika isplate štete s odgovorne osobe na osiguravatelja koji, po redovitom tijeku stvari, ima financijske i organizacijske mogućnosti osigurati kvalitetnu i izvjesnu isplatu štete oštećenoj osobi. Takav transfer rizika isplate štete društveno je prihvatljivo rješenje kojim se štite interesi brojnih čimbenika u društvu. U ovom radu prikazat će se na koji način osiguranje odgovornosti utječe na socijalne, ekonomske i pravne odnose u društvu te koji su pozitivni, a koji negativni učinci osiguranja odgovornosti u navedenim segmentima društva.

Ključne riječi: osiguranje odgovornosti, povijesni razvoj, funkcije osiguranja, odštetno pravo, moralni rizici

---

* Zvonimir Matić, dipl. iur., odvjetnik u Odvjetničkom društvu Grgić i partneri, Ulica grada Vukovara 282, Zagreb; zvonimir.matic@grgic-partneri.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4037-5096

1. UVOD

Osiguranje od odgovornosti danas zauzima važnu ulogu u svakom suvremenom društvu. Zaslugu tolike važnosti svakako treba pripisati brojnim pozitivnim učincima koje osiguranje od odgovornosti proizvodi svojim djelovanjem, a osobito u odštetnom pravu. Specifičnost osiguranja od odgovornosti leži u konceptu samog ugovora, ugovaratelj osiguranja i osiguravatelj sklapaju ugovor u korist osobe kojoj je osiguranik prouzročio štetu uslijed obavljanja djelatnosti, funkcije koju obavlja, odnosno iz posjedovanja i korištenja stvari ili imovine. Takav koncept osiguranja od odgovornosti omogućuje ugovaranje osiguranja od odgovornosti upravo u onim aktivnostima u društvu koje su povezane s povećanim rizicima nastanka štete. U ovom radu prikazat će se na koji način osiguranje odgovornosti utječe na socijalne, ekonomske i pravne odnose u društvu te koji su pozitivni, a koji negativni učinci osiguranja odgovornosti u navedenim segmentima društva.

2. PRAVNI ASPEKT UGOVORA O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI

Za bolje razumijevanje osiguranja od odgovornosti potrebno je akceptirati njegovo materijalno pravno uređenje. Imajući u vidu postojeću podjelu ugovora o osiguranju prema predmetu osiguranja, osiguranje od odgovornosti pripadalo bi po općim značajkama ugovorima o osiguranju imovine.¹ Pod pojmom osiguranje imovine podrazumijeva se ugovor o osiguranju stvari, ali i ugovor o osiguranju imovinskih interesa², pa se kao predmet osiguranja imovine javlja ili točno određena stvar ili točno određeni imovinski interes iz određenih građanskopravnih odnosa kao što je odgovornost za štetu, osiguranje jamstva, osiguranje različitih financijskih gubitaka i sl. Iako je ovaj ugovor imenovan kao osiguranje imovine, potrebno je naglasiti da se ugovorom osigurava samo točno određena stvar, odnosno točno određeni imovinski interes, a ne imovina u širem smislu ili značenju kako je određuje naša pravna teorija.³ Osiguranik kod tih ugovora može biti samo ona osoba koja ima opravdani interes da na predmetu

¹ Gorenc, V.; Belanić, L.; Momčinović, H.; Perkušić, A.; Pešutić, A.; Slakoper, Z.; Vukelić, M.; Vukmir, B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, RRiF, Zagreb, 2005., str. 1572.

² Pavić, D., *Ugovorno pravo osiguranja, komentar zakonskih odredaba*, Tectus, Zagreb, 2009., str. 242.

³ O značenju imovine u pravnoj teoriji opširnije u: Nikšić, S., *Imovina u građanskom pravu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 62, br. 5-6, 2012., str. 1599 – 1603.

osiguranja ne nastupi osigurani slučaj jer bi inače pretrpio materijalni gubitak.⁴ Pod opravdanim interesom podrazumijeva se imovinski interes osiguranika da ne nastupi osigurani slučaj koji na osiguranoj stvari dovodi do umanjenja novčane vrijednosti, odnosno, drugim riječima, ima imovinski interes da ne nastupi gubitak, propast ili oštećenje osigurane stvari jer će mu u protivnom nastati imovinska šteta.

Imajući u vidu navedeno, osiguranje imovine pripada odštetnim osiguranjima zato što osiguratelj tim ugovorom preuzima obvezu isplate osigurnine kao naknade za štetu koja je nastala osiguraniku u vidu gubitka ili oštećenja osiguranog predmeta, slijedom čega se ugovor o osiguranju imovine zapravo smatra ugovorom o naknadi za štetu.⁵ Iz prethodnog bi nadalje proizlazilo da dva temeljna načela uređuju odnose između ugovornih strana kod ugovora o osiguranju imovine; načelo odštete i načelo osigurljivog interesa.⁶ Načelo odštete određuje da iznos osigurnine ne može biti veći od stvarno pretrpljene štete, s time da ZOO dopušta sporazumno ugovaranje vrijednosti osigurane stvari (ugovorena vrijednost), ali uz navedeno ograničenje, ne više od stvarne vrijednosti osigurane stvari.⁷ Načelo odštete omogućuje osiguratelju i primjenu pravnih pravila o postavljanju subrogacijskog zahtjeva prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za nastanak osiguranog slučaja. Načelo osigurljivog interesa određuje osiguranika kao osobu koja ima pravno dopušteni materijalni interes na osiguranom predmetu u trenutku nastupanja osiguranog slučaja⁸, s time da ZOO priznaje po samom zakonu prijenos ugovora o osiguranju imovine na stjecatelja osigurane stvari.⁹

ZOO sadržava niz odredaba kojima pravno uređuje ugovor o osiguranju imovine.¹⁰ Prema tim odredbama sklapanjem ugovora o osiguranju imovine osiguratelj, u slučaju uništenja, oštećenja ili gubitka imovine osiguranika uslijed nastupa osiguranog slučaja, preuzima obvezu isplatiti osigurninu, s time da obveza osiguratelja ne može biti viša od svote osiguranja i stvarno pretrpljene

---

⁴ Čl. 948. Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015 (dalje u tekstu: ZOO).

⁵ Pavić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 243.

⁶ *Ibid.*

⁷ Čl. 956. ZOO-a.

⁸ Čl. 948. ZOO-a.

⁹ Čl. 961. ZOO-a.

¹⁰ ZOO, Glava VIII. ugovorni obvezni odnosi, odsjek 27. I. zajedničke odredbe za osiguranje imovine i osiguranje osoba, čl. 921. do čl. 947., II. osiguranje imovine, čl. 948. do čl. 963.

štete.¹¹ Na taj način osiguranik postiže zaštitu svoje imovine od rizika umanjenja njezine vrijednosti, a to umanjenje, zbog naravi ugovorne obveze osiguratelja, mora biti izraženo u novčanoj vrijednosti.

Osiguranje od odgovornosti kao ugovor o osiguranju imovine razumijeva se kao ugovor o osiguranju imovinskih interesa iz pravnih odnosa odgovornosti za štetu.¹² U ovom kontekstu imovinski interes osiguranika kod ugovora o osiguranju od odgovornosti treba tumačiti kao interes osiguranika da ne dođe do umanjenja njegove imovine zbog isplate naknade štete oštećenoj osobi. Ugovorom o osiguranju od odgovornosti osiguratelj se, uz naplatu premije osiguranja, obvezuje osiguraniku, u granicama osigurane svote, naknaditi iznose koje je platio ili je obavezan platiti trećim osobama u vezi sa svojom odgovornošću pokrivenim osiguranjem.¹³

Ugovorom o osiguranju od odgovornosti pruža se zaštita osiguranikove imovine od rizika isplata novčanih naknada šteta zbog nastupa osiguranog slučaja, a to je građanskopravna odgovornost osiguranika da naknadi štetu trećoj osobi. Osobitosti predmeta osiguranja kod ovih ugovora ogledaju se u tome što obveza naknada štete ovisi o nizu čimbenika koje nije moguće unaprijed predvidjeti, pa prilikom sklapanja ovog ugovora o osiguranju nije moguće ugovoriti novčanu vrijednost obveze naknade štete, odnosno nije moguće ugovoriti osiguranu vrijednost obveze naknade štete koju bi osiguratelj trebao platiti po konkretno ostvarenim osiguranim slučajevima. Posljedica toga je da se na ugovor o osiguranju od odgovornosti ne mogu primijeniti posebna načela imovinskih osiguranja¹⁴,

---

¹¹ Čl. 949. ZOO-a.

¹² Pavić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 242.

¹³ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 1, str. 1476 – 1480.

¹⁴ *Ibid.*, str. 1540: “Iz općih načela imovinskih osiguranja proizlaze i posebna obilježja takvih osiguranja: 1) da bi ostvario naknadu iz osigurnine, osiguranik mora dokazati da je nastupom osiguranog slučaja pretrpio štetu na imovini koja je predmet osiguranja, 2) zabranjeno je ugovaranje iznad vrijednosti predmeta osiguranja (nadosiguranje), tj. osiguranik ne može ugovoriti plaćanje većeg iznosa nego što bi iznosila visina štete (čl. 956. ZOO-a), 3) zabranjeno je sklapanje više ugovora o osiguranju na punu vrijednost predmeta osiguranja (dvostruko osiguranje), 4) zabranjeno je kumuliranje naknade iz osigurnine i naknade štete od osobe odgovorne za štetu, tj. osiguratelj stupa u prava osiguranika prema trećima po isplati naknade iz osigurnine (subrogacija, čl. 963. ZOO-a), 5) u slučaju podosiguranja naknada za štetu iz osiguranja se razmjerno smanjuje (načelo proporcionalnosti, čl. 960. ZOO-a), 6) osigurnina je prirodan, a ne bitan sastojak pravnog posla o osiguranju imovine, jer ako nije izričito ugovorena, smatra se da je jednaka vrijednosti predmeta osiguranja (naknada iz osiguranja ne može biti viša vrijednosti predmeta osiguranja, tj. viša od nastale štete).”

a sukladno tome nije moguće primijeniti ni pravna pravila o nadosiguranju odnosno podosiguranju, o naknadnom smanjenju vrijednosti osigurane stvari, prijenosu ugovora na stjecatelja osigurane stvari, o naknadi nositeljima založnog prava i drugih prava. Međutim, kako je ugovor o osiguranju od odgovornosti ugovor o trajnim činidbama¹⁵, osiguratelj preuzima obvezu da će za vrijeme trajanja osiguranja isplaćivati osigurninu kao naknadu za stvarno pretrpljenu štetu koju je pretrpio osiguranik uslijed nastupa osiguranog slučaja, ali je visina obveze osiguratelja ograničena do točno određene novčane svote. Riječ je o osiguranoj svoti, unaprijed ugovorenoj visini novčane svote, do koje osiguratelj ima obvezu isplaćivati osigurninu za vrijeme trajanja ugovora. Kada osiguratelj isplati osigurninu do visine osigurane svote, prestaje njegova daljnja obveza isplate osigurnine po tom ugovoru, tako da je osigurateljna obveza ograničena upravo ugovorenom osiguranom svotom.¹⁶ Ugovornim stranama dopušta se mogućnost ugovoriti visinu osigurane svote u odnosu na svaki osigurani slučaj ili po oštećeniku te mogućnost ugovaranja i ukupnog, agregatnog iznosa osigurane svote preko kojeg osiguratelj ne daje pokriće osiguranja, bez obzira na broj osiguranih slučajeva i oštećenih osoba za vrijeme trajanja osiguranog razdoblja. Naravno, bez obzira na ugovorenu visinu osigurane svote osiguranik, odnosno oštećenik, nema pravo na isplatu osigurnine u većem iznosu nego što je visina stvarno pretrpljene štete nastale uslijed osiguranog slučaja.

Kako iz samog naziva ugovora o osiguranju od odgovornosti proizlazi, predmet osiguranja je upravo odgovornost osiguranika za štete koje počini trećim osobama. Konstrukcija ugovora o osiguranju omogućuje da predmet osiguranja bude svaki oblik građanske odgovornosti, bilo da je riječ o obveznom ili dragovaljnom osiguranju od odgovornosti, bilo da je riječ o subjektivnoj ili objektivnoj odgovornosti, izvanugovornoj ili ugovornoj odgovornosti, odgovornosti iz posjedovanja i/ili korištenja stvari. Pravna teorija i postojeća zakonska uređenja isključuju kaznenu odgovornost kao predmet osiguranja¹⁷ jer je riječ o takvom obliku odgovornosti koji je strogo vezan uz osobu počinitelja kaznenog djela i ne može se prenijeti na drugu osobu, pa tako ni na osiguranje.¹⁸

Pravna teorija i pravna legislativa ne nalaze valjane i objektivne razloge koji bi sprječavali osiguranje bilo kojeg oblika građanske odgovornosti. Koji će točno

---

¹⁵ Pavić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 58.

¹⁶ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 1, str. 1526.

¹⁷ Ćurković, M., *Osiguranje od izvanugovorne i ugovorne (profesionalne) odgovornosti*, Inženjerski biro, Zagreb, 2015., str. 23; isto i: Clarke, M. A., *The Law of Liability Insurance*, Informa Law from Routledge, Abingdon, 2014. str. 17.

¹⁸ *Ibid.*

oblik i vrsta odgovornosti biti predmet osiguranja, determinirano je u prvom redu time tko je osiguranik i za koju aktivnost osiguranik zahtijeva uspostavljanje osigurateljne zaštite. U praksi najveću zastupljenost osiguranja od odgovornosti u RH nalazimo u obveznim osiguranjima u prometu, zatim osiguranje radnika te osiguranje od profesionalne odgovornosti, pri čemu je predmet osiguranja odgovornost za štete nastale obavljanjem profesionalnih djelatnosti, zanimanja, odnosno odgovornost za profesionalne propuste¹⁹ prilikom obavljanja profesije.²⁰ Danas u RH postoji niz zakona kojima se propisuje obvezno osiguranje od odgovornosti, a navedena zakonska rješenja u bitnome obilježava nesustavan pristup uređenju obveznih osiguranja, kako u pogledu izbora odgovornosti osoba, stvari ili djelatnosti za koje se uvodi obvezno osiguranje, tako i u pogledu samog normiranja osiguranja od odgovornosti, od predmeta i uvjeta do kruga trećih osoba za pojedinu vrstu osiguranja.²¹ Za bolje razumijevanje koje sve funkcije može imati osiguranje od odgovornosti potrebno je sagledati njegov povijesni razvoj.

3. POVIJESNI RAZVOJ

Početak šire primjene objektivne odgovornosti u odštetnom pravu imao je presudan utjecaj na sam razvoj i širenje osiguranja od odgovornosti. Za razvoj objektivne odgovornosti zaslužna je u prvom redu druga industrijska revolucija, koja je počela sredinom 18. stoljeća. Industrijska proizvodnja u znatnoj je mjeri utjecala na povećanje ljudskih aktivnosti u svim segmentima društva, a osobito u zemljama u kojima se događao revolucionarni industrijski razvoj,

---

¹⁹ Matijević, B., *Profesionalna odgovornost*, Hrvatska pravna revija, br. 5, 2015., str. 5 – 6, citira se: "...odgovor na pitanje što je profesionalna odgovornost treba tražiti u imenskom atributu te činidbe (propusta/štetne radnje), dakle u značenju pojma profesionalan, odnosno u onome što ovaj atribut obuhvaća. Sadržaj pojma profesionalan propust sastoji se od odnosa dviju stvari: – prve, nepostupanja po pravilima struke – *contra legem arti*. Da bi se govorilo o profesionalnom propustu, traži se, dakle, da postupanje neke osobe u obavljanju svoje profesionalne djelatnosti nije u skladu sa pravilima struke, neovisno o tome radi li se o nepoznavanju ili nepoštivanju pravila struke, bitno je da nije u skladu s tim pravilima; i – druge, neupotrijebljene dužne pažnje – gdje se pojam dužne pažnje u građanskom pravu (a za razliku od kaznenog prava) prosuđuje prema tzv. objektivnom kriteriju – je li upotrijebljena objektivno potrebna pažnja, a ne i prema onom subjektivnom – je li ona bila subjektivno moguća."

²⁰ *Ibid.*

²¹ Opširnije o obveznim osiguranjima od odgovornosti u RH vidi u: Matić, Z., *Obvezna osiguranja od izvanugovorne i ugovorne odgovornosti*, Pravo u gospodarstvu, br. 1, 2017., str. 103 i sl.

prije svega u Francuskoj, Engleskoj, Prusiji, SAD-u, Švicarskoj, Italiji. Preokret u materijalnoj proizvodnji izazvan je korištenjem vodene pare kao pogonske snage te masovnom uporabom strojeva u proizvodnji roba za tržište, da bi krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća uporaba električne energije dovela do široke primjene strojeva u masovnoj proizvodnji robe za domaće i svjetsko tržište.²² Razvoj gospodarskih aktivnosti u tim državama nužno je doveo do stvaranja brojnih rizika koji su mogli i jesu prouzročili povredu zdravlja i tijela ljudi te uništenje, gubitak i oštećenja imovine. U isto to vrijeme u odštetnom pravu navedenih država dominira odgovornost za štetu po načelu krivnje kao sociološko, društveno i pravno prihvatljivo rješenje po kojem za štetu odgovara osoba koja je kriva za njezin nastanak. U 19. stoljeću primjena odgovornosti po načelu krivnje temeljila se na tadašnjem moralnom shvaćanju da nema odgovornosti bez krivnje.²³ Odgovornost na temelju krivnje ispunjava funkciju sankcije za počinitelja, ali i ništa manje važnu funkciju odvraćanja, odnosno neke vrste zastrašivanja ljudi s ciljem odvraćanja od poduzimanja radnji ili aktivnosti kojima se uzrokuju štete drugim osobama.

Međutim, utvrđenje odgovornosti po načelu krivnje bilo je sve teže zbog novostvorenog složenog procesa obavljanja raznih gospodarskih i drugih aktivnosti. Oštećene osobe došle su u težak položaj prilikom ostvarivanja prava na naknadu štete jer je teret dokaza o postojanju krivnje bio upravo na njima, a osobito je bila nepogodna za radnike u velikim industrijskim poduzećima. U slučajevima nastanka štete u složenim proizvodnim procesima oštećeni objektivno nisu imali mogućnosti ni metode za utvrđivanje relevantnih činjenica na temelju kojih bi se mogla utvrditi krivnja ili uzrok nastanka štete, što je imalo za posljedicu da za te štete nitko ne bi bio odgovoran.²⁴ Osim tereta dokaza, oštećeni su se susretali s raznim prigovorima kojima su tužene osobe otklanjale svoju odgovornost, pa se tako u povijesnom razvoju objektivne odgovornosti za naknadu štete u Velikoj Britaniji ističe predmet *Priestley v. Fowler* iz 1837. godine, poznat po tome što je riječ o prvoj tužbi radnika protiv poslodavca radi naknade štete povezane s ozljedom na radu.²⁵ Radnik Priestley podnio je tužbu protiv svog poslodavca Fowlera smatrajući da je poslodavac povrijedio svoju dužnost

²² Baletić, Z., *Ekonomski leksikon*, 1. izdanje, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" – Masmedia, Zagreb, 1995., str. 314.

²³ Epstein, R. A., *A Theory of Strict Liability*, *The Journal of Legal Studies*, vol. 2, br. 1, 1973., str. 151 – 204.

²⁴ Vedriš, M.; Klarić, P., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2009., str. 614.

²⁵ Stein, M. A., *Victorian Tort Liability for Workplace Injuries*, *University of Illinois Law Review*, Vol. 2008, str. 933 – 984; dostupno na: <https://illinoislawreview.org/print/volume-2008-issue-3/victorian-tort-liability-for-workplace-injuries/> (27. listopada 2017.).

osigurati mu sigurne uvjete za prijevoz robe u kolima koja su bila pretovarena od strane drugih radnika tuženog poslodavca te je zauzeto shvaćanje da ne postoji odgovornost poslodavca za štetu koju počinio njegov radnik drugome radniku, smatrajući da se ovdje ne može uspostaviti "odgovornost za drugoga", *vicarious liability*, odgovornost poslodavca za radnika. Uvođenjem takvog oblika odgovornosti, zaključuje se u nastavku, otvorila bi se vrata enormnom broju predmeta u kojima bi poslodavac bio odgovorna osoba kao zamjena za osobe koje su zaista počinile štetu.²⁶ Osim prigovora *vicarious liability*, prihvaćen je i prigovor tuženika o preuzimanju rizika tužitelja, *assumption of risk*, u smislu da radnik nije vezan za odluku poslodavca o obavljanju onih poslova ako bi razumno mogao procijeniti da bi obavljanje tog posla moglo dovesti do njegova ozljeđivanja.²⁷ Treći najčešći prigovor je bio i prigovor odgovornosti samog oštećenika za nastalu štetu, *contributory negligence*, prvotno prihvaćen u predmetu *Butterfield v. Forrester* iz 1809. godine u Velikoj Britaniji. U tom predmetu zauzeto je shvaćanje da je oštećenik sam odgovoran za štetu ako je u danoj situaciji imao vremena, *last clear chance*, izbjeci vlastito ozljeđivanje.²⁸

Sociološko-filozofsko proučavanje promjena, obrazaca ponašanja i razvoja tendencija, izazvanih posljedicama ozljeđivanja radnika na radu i od opasnih stvari ili djelatnosti, utjecalo je na promjene u odštetnoj odgovornosti, osobito na radno odštetno pravo u SAD-u tijekom 19. stoljeća. Tako se u SAD-u razvila tzv. *compensation theory*, koja je izražavala vjerovanje da priznanje prava na naknadu štete nastale uslijed ozljede povezane s radom predstavlja najbolji oblik u kojem će društvo na dostojanstven i točno određen način pomoći tim žrtvama. S obzirom na to da se trošak naknade štete uračunava u cijenu proizvoda, teret naknade štete prenesen je na kupce proizvoda, izražavajući vjerovanje da je takva alokacija troškova najprikladnija s društvenog aspekta.²⁹ Na taj način pitanje tko je odgovoran za štetu zamjenjuje se pitanjem je li šteta povezana s radom te bi se, ovisno o odgovoru, odlučivalo o tome pripada li oštećenome pravo na naknadu štete primjenom objektivne odgovornosti poslodavca. U povijesti razvoja objektivne odgovornosti u SAD-u ističe se predmet *Rylands v. Fletcher*, u kojem se raspravljalo o riziku obavljanja izrazito opasnih radnji, *ultra-hazardous activities*, te se objektivna odgovornost racionalizira tako da u slučajevima kada poslodavac poduzima poslove za koje, prije ili kasnije, postoji

²⁶ *Ibid.*, str. 17.

²⁷ Larson, A., *Nature and Origins of Workmen's Compensation*, Cornell Law Review, vol. 37, 1952., str. 224; dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol37/iss2/2> (30. listopada 2017.).

²⁸ Stein, *op. cit.* u bilj. 25, str. 36.

²⁹ Larson, *op. cit.* u bilj. 27, str. 208.

izrazita mogućnost izazivanja ozljeđivanja osoba, tada, sukladno tom riziku, pretpostavlja se njegova apsolutna odgovornost za nastanak tih ozljeđa kada se dogode, dakle, u takvim slučajevima poslodavac je odgovoran bez obzira na to postoji li krivnja ili ne postoji.³⁰

Imajući u vidu navedeno, očito je da je društveno bilo neprihvatljivo da zbog nemogućnosti dokazivanja krivnje sav teret nastalih šteta iz gospodarskih i drugih aktivnosti padne na teret oštećenih, posljedicom čega se u procesu utvrđivanja odgovornosti za štetu počela primjenjivati objektivna odgovornost za štetu, po načelu uzročnosti. Kasnije, u 20. stoljeću, Richard Epstein definira adekvatnu uzročnu vezu kao ponašanje štetnika koje predstavlja odlučni razlog za nastanak štete, odnosno ponašanje za koje je bilo razumno predvidjeti da će izazvati nastanak štete.³¹ Epstein elaborira da uzročna veza sama za sebe objašnjava zašto se uspostavlja odgovornost za neko ponašanje, a kategorizirajući uzročnu vezu u *common law* sustavu Epstein prepoznaje, između ostalih, kategoriju opasni uvjeti, *dangerous condition*, misleći na one situacije u kojima jedna osoba stvaranjem opasnih uvjeta izazove povredu druge osobe ("*A*" *created a dangerous condition that resulted in harm for "B"*).³²

Kao pravnoteorijska podloga za razvoj ovog oblika odgovornosti u pravnoj znanosti znatnu su ulogu odigrale i teorija rizika³³ i teorija opasnosti.³⁴ Prema teoriji rizika za utvrđenje odgovornosti štetnika za počinjenu štetu irelevantno je postoji li njegova krivnja, već je li štetnik pri obavljanju djelatnosti s ciljem ostvarenja dobiti kreirao rizik koji je prouzročio štetu, argumentirajući navedeno da svaka aktivnost kojom se stvara rizik postaje osnova odgovornosti za štetu, a osobito ako je usmjerena na dobit, *Ubi emolentum, ibi onus* – gdje je dobit, tu je i teret.³⁵ Imajući u vidu navedeno, za utvrđivanje odgovornosti dovoljno je dokazati uzročnu vezu između štetne radnje i štete, a opravdanje za navedeni pristup bila bi provedba moralnosti i pravičnosti.³⁶

Prema teoriji opasnosti, onaj tko u vlastitom interesu poduzima određenu opasnu djelatnost ili općenito gospodari nekom opasnošću, dužan je, u slučaju

---

³⁰ *Ibid.*, str. 211.

³¹ Getzler, J., *Richard Epstein, Strict Liability, and the History of Torts*, *Journal of Tort Law*, vol. 3, br. 1, 2010., str. 3.

³² *Ibid.*

³³ Crnić, I., *Odgovornost za štetu od opasnih stvari ili opasne djelatnosti*, u: Crnić, I. *et al.*, *Odgovornost za štetu*, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2004., str. 22 – 23.

³⁴ Vedriš; Klarić, *op. cit.* u bilj. 24, str. 614.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*

realizacije te opasnosti, naknaditi štetu onima koji su time oštećeni, i to bez obzira je li pri tome upotrijebio dužnu pažnju.³⁷ Dakle, prema teoriji opasnosti objektivnu odgovornost za štetu treba zasnivati na opasnosti određenih stvari i djelatnosti, onaj koji gospodari opasnošću odgovara i za štete iz te opasnosti.³⁸ Kao kriterij određivanja opasne aktivnosti zauzeto je shvaćanje da mora biti riječ o povećanoj, neuobičajenoj ili neizbježnoj opasnosti, koja se manifestira u učestalosti nastupanja štete ili težini njezinih posljedica.³⁹ Prema teoriji opasnosti, uvođenje objektivne odgovornosti opravdava se idejom socijalno pravedne distribucije, *iustitia distributiva*, šteta prouzročeni od izvora povećane opasnosti, kao i njezinom povećanom sposobnošću odvratanja potencijalnih štetnika od počinjenja štete.⁴⁰ Prevladala je teorija povećane opasnosti, pa se u to vrijeme u zakonodavstvu diljem Europe i donose zakoni koji uvode objektivnu odgovornost upravo u onim područjima u kojima postoje objektivni izvori povećane opasnosti.⁴¹

U SAD-u prva polica osiguranja od odgovornosti bila je polica osiguranja radnika, *employer's liability policy*, 1886. godine, a potvrda tih ugovora od strane sudova dogodila se od strane Vrhovnog suda države Missouri u predmetu *Breedon vs Franford Marine Plate Accident & Glass Insurance Company* 1909. godine. U toj je presudi zauzeto shvaćanje da je osiguranje od odgovornosti uslijed nepažnje, *negligence liability insurance*, pravno prihvatljiv oblik police osiguranja.⁴² U Njemačkoj je 1871. godine donesen Zakon o odgovornosti za štete uzrokovane opasnom djelatnošću, kojim Zakonom se propisuje objektivna odgovornost za štete koje nastanu uslijed opasne djelatnosti, a 1874. godine u Stuttgartu osniva se njemačko osiguravajuće društvo *Allgemeine Deutsche Versicherungsverein* koje je imalo lidersku ulogu u osiguranju od odgovornosti.⁴³

Postupno se donose i zakoni kojima se uvodi obvezno osiguranje od odgovornosti, osobito obvezno osiguranje zaposlenika te motornih vozila⁴⁴, primjerice

---

³⁷ *Ibid.*, str. 482.

³⁸ *Ibid.*, str. 434.

³⁹ Baretić, M., *Gradanskoppravna odgovornost za neispravan proizvod*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005., str. 482.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Wagner, G., *Strict Liability in European Private law*, Research Gate, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/228224891_Strict_Liability_in_European_Private_Law (27. studenoga 2017.).

⁴² Schwartz, G. T., *The Ethics and the Economics of Tort Liability Insurance*, *Cornell Law Review*, vol. 75, 1990., str. 314; dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol75/iss2/3> (30. listopada 2017.).

⁴³ Ćurković, *op. cit.* u bilj. 17, str. 13.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 19.

Zakon o jamčenju za štete prouzrokovane pogonom motornih vozila iz 1908. godine koji je na području RH primjenjivan sve do stupanja na snagu ZOO-a, tj. do 30. rujna 1978. godine.⁴⁵ Tako je prema § 2. Zakona o jamčenju za štete prouzrokovane pogonom motornih vozila odgovornost uređena tako da tko jamči⁴⁶ za štetu može se riješiti dužnosti naknade štete samo ako dokaže da je štetni događaj prouzročen krivnjom treće ili same oštećene osobe ili ako se šteta nije mogla otkloniti uza sav propisani oprez te ako se nastanak štetnog događaja ne može dovesti u uzročnu vezu s motornim vozilom.⁴⁷

U Engleskoj je prvi pokušaj uvođenja osiguranja od odgovornosti bio 1857. godine, ali je tek 1872. godine bilo potpuno prihvaćeno od strane *Carriage Insurance Company* za odgovornost uslijed uporabe vozila.⁴⁸ 1880. godine donesen je *Employers Liability Act* koji je normirao odgovornost poslodavca za štete koju pretrpe radnici u svezi s radom, što je posljedično dovelo do ugovaranja osiguranja od odgovornosti poslodavca prema radnicima.⁴⁹

Imajući u vidu navedeno, razvoj objektivne odgovornosti kao osnove za rješavanje naknade štete imao je snažan utjecaj na razvoj osiguranja od odgovornosti te se može zaključiti da povezanost osiguranja od odgovornosti i odštetnog prava nije dvojbena. S pravnoteorijskog gledišta intrigantna je rasprava u smislu je li razvoj objektivne odgovornosti pogodio razvoj osiguranja od odgovornosti ili je riječ o obrnutom procesu, da je razvoj poslova osiguranja krajem 19. stoljeća omogućio da predmet osiguranja postanu raznorazni rizici, a među ostalim i odgovornost prema trećima.⁵⁰ Prijenosom nošenja rizika mogućih šteta iz vlastite odgovornosti na osiguravatelja, za uplaćenu premiju, pitanje oblika odgovornosti, subjektivne ili objektivne, realno bi moglo doći u drugi

---

⁴⁵ *Ibid.*, str. 22 – 23.

⁴⁶ Arhaizam – riječ “jamči” u ovom kontekstu ima značenje “odgovara za štetu”.

⁴⁷ § 2. st. 1. Zakona o jamčenju za štete prouzrokovane pogonom motornih vozila, List državnih zakona kraljevine i zemlje zastupane u carevinskom vijeću, 1908. godine, citira se: “Tko prema § 1. jamči za štetu, riješen je od dužnosti da naknadi štetu samo onda, kada dokaže, da je štetni događaj bio prouzrokovao krivnjom treće osobe ili same oštećene osobe ili da se nije moglo otkloniti uza sve što je motorsko vozilo bilo vođeno i što se s njim baratalo prema propisanim i shodnim oprezima, te ako se štetni događaj ne može pripisati kakvoći motorskoga vozila ili osobitosti, zapinjanju ili manama njegovih funkcija.”

⁴⁸ Šulejić, P., *Osiguranje od građanske odgovornosti*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1967., str. 20.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Wagner, G., *Tort Law and Insurance Law*, vol. 16, Springer-Verlag, Wien, Mörlenbach, 2005., str. 320.

plan. Naime, za osiguranje je od odlučne važnosti da ugovor o osiguranju ima sve elemente koji ga čine aleatornim, oneroznim, konsenzualnim i dvostrano obveznim ugovorom, a da je osigurani slučaj budući i neizvjestan događaj, čiji je nastanak neovisan o volji osiguranika. Takva mogućnost osiguranja zaista je mogla potaknuti razvoj objektivne odgovornosti, međutim, provedena komparativna istraživanja povijesti razvoja osiguranja u više država pokazala su da nema dokaza koji bi potvrdili tezu da bi uvođenje osiguranja odgovornosti imalo utjecaj na pojavu i razvoj objektivne odgovornosti.⁵¹ Povijesni prikaz, dakle, pokazuje koji su to razlozi determinirali osiguranje od odgovornosti od njegova početka, na temelju čega se mogu izvoditi daljnji zaključci o utjecaju osiguranja odgovornosti na društvo u cjelini.

4. DRUŠTVENI (SOCIJALNI) ASPEKTI OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI

4.1. Pozitivni učinci

Osiguranje od odgovornosti ima dva ključna pozitivna učinka; s jedne strane osiguranjem se pruža zaštita ekonomskih interesa osigurane osobe⁵², a s druge strane povećava se pravna zaštita potencijalno većeg broja oštećenih osoba od šteta koje nastaju uslijed obavljanja djelatnosti, pružanja usluga, funkcije koje se obavlja ili u vezi s vlasništvom ili posjedovanjem stvari⁵³

Osiguranje od odgovornosti prvotno je bilo zamišljeno kao osiguranje kojim će se pružati zaštita osiguranika od odgovornosti uslijed nezgoda radnika na poslu⁵⁴, međutim, njegov razvoj pokazao je puno veći potencijal te se može zaključiti da je osiguranje od odgovornosti zauzelo bitan položaj i ulogu u odštetnom pravu, sa snažnim utjecajem na aktivnosti i djelovanje sudionika u gospodarstvu te općenito na samo društvo. Tako širok utjecaj može se tumačiti na način da je osiguranje od odgovornosti postalo instrument zaštite interesa velikog broja osoba, od gospodarskih subjekata, radnika, žrtava štetnih događaja, pa sve do države, koja je prepoznala osiguravatelje kao idealno mjesto za alokaciju troškova naknade štete, odnosno instrumentom za ostvarenje socijalnih interesa društva.

---

⁵¹ *Ibid.*

⁵² Bijelić, M., *Osiguranje i reosiguranje*, Tectus, Zagreb, 2002., str. 261.

⁵³ Ćurković, M., *Osiguranje od odgovornosti poslodavca za neimovinsku štetu uzrokovanu radnicima, Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povreda prava osobnosti u vezi s radom*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 150.

⁵⁴ Šulejić, *op. cit.* u bilj. 48, str. 19.

Najbolji pokazatelj društvene korisnosti tog oblika osiguranja su zakonom propisana obvezna osiguranja od odgovornosti, osobito osiguranje od odgovornosti za štete nastale uporabom motornih vozila te obvezno osiguravanje odgovornosti osoba koje obavljaju opasne djelatnosti, kao što je osiguranje od nuklearnih šteta, osiguranje profesionalnih djelatnosti odvjetnika, javnih bilježnika, revizora itd. Naime, svako uvođenje obveznog osiguranja od odgovornosti u pravnoj legislativi opravdava se zaštitom potencijalnih oštećenih osoba kao općim društvenim interesom.⁵⁵

Štete koje pretrpe osobe od tih djelatnosti moraju s aspekta javnog interesa društva biti što prije sanirane, oštećene osobe moraju biti novčano kompenzirane za pretrpljenu štetu u što kraćem razdoblju, osobito kada je ozljeđivanje dovelo do privremene ili trajne nesposobnosti za rad, odnosno do troškova liječenja, rehabilitacije, prekvalifikacije osoba za obavljanje drugih poslova. Isto tako, velike industrijske nesreće mogu izazvati katastrofalne štete poput izlivanja nafte iz bušotine Deepwater Horizon u Meksičkom zaljevu, rušenje zgrade na pariškom aerodromu, požar u tunelu Mont Blanc, kemijske eksplozije u San Brunu i Toulouseu.⁵⁶ Dobro je istaknuti i slučaj iz 2014. godine u SAD-u, kad je sud u Louisiani japanskog proizvođača lijekova i njegove američke partnere obvezao na isplatu naknade štete u iznosu od 9 milijardi američkih dolara oštećenim osobama koje su koristile njihov lijek za dijabetes za kojeg je utvrđeno da izaziva tumor.⁵⁷ Gledajući društveni interes, osiguranje od odgovornosti postaje gotovo nužan instrument za brzu i sigurnu uspostavu prijašnjeg stanja nakon nastupa raznoraznih štetnih događaja, a radi daljnjeg promicanja zaštite oštećenih osoba, poneke države, među kojima je i RH, propisuju i pravo oštećenika, kao treće osobe, na izravnu tužbu protiv osiguratelja po polici osiguranja od odgovornosti.⁵⁸

Prijenos tereta isplate štete sa štetnika na osiguranje otklanja potencijalni problem naplate naknade štete prouzročen insolventnošću štetnika. Društveno je neprihvatljivo da financijska nesposobnost štetnika bude razlog zašto oštećenoj osobi ne bi bila naknađena šteta, osobito onim oštećenim koji bi u tim situacijama bili egzistencijalno ugroženi.

---

⁵⁵ Pavić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 94.

⁵⁶ Swiss Re Institute, *Social and legal drivers of claims*, Sigma, br. 4, 2014., str. 18; dostupno na: http://institute.swissre.com/research/overview/sigma/4_2015.html (26. listopada 2017.).

⁵⁷ *Ibid.*, str. 6.

⁵⁸ Pavić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 323.

Zbog navedenoga, može se izvesti zaključak o korisnosti osiguranja od odgovornosti u društvenom smislu iz više razloga: 1) osiguranje naplatom premije ostvaruje vlastite ciljeve poslovanja, generirajući na taj način gospodarski razvoj financijske industrije kojoj pripadaju poslovi osiguranja; 2) osiguranje preuzima obvezu zaštite ekonomskih interesa osigurane osobe; 3) adekvatna ekonomska zaštita imovine osiguranika osigurava nesmetan razvoj djelatnosti osiguranika, odnosno omogućuju se uvjeti za daljnje povećanje imovine osiguranika; 4) isplatom osigurnine oštećenoj osobi od strane osiguranja otklanjaju se nepoželjne posljedice štetnog događaja; 5) isplatom osigurnine oštećenoj osobi dolazi do rasterećenja socijalnog sustava društva koje bi, u odsustvu isplate, potencijalno bilo u obvezi otklanjati negativne posljedice koje su nastupile kod oštećene osobe. Sve ove koristi osiguranja od odgovornosti zajedno doprinose zaštiti interesa društva u cjelini.

4.2 Negativni učinci

Sam početak uvođenja osiguranja od odgovornosti nisu prihvaćali pravni teoretičari, koji su smatrali da će prijenosom odgovornosti počinitelja štete na osiguranje doći do ugrožavanja temelja na kojima počiva građanskopravna odgovornost za štetu.⁵⁹ Bila je riječ o kritičnim stavovima o osiguranju od odgovornosti u smislu da takvo osiguranje zapravo dovodi do neodgovornosti, a odgovornosti bi se oduzela njezina bit, sankcija, sam moralni smisao.⁶⁰ Izostanak snošenja posljedica od strane počinitelja imao bi štetne posljedice za društvo u cjelini u smislu slabljenja osjećaja odgovornosti kod osiguranika i povećanja prijevornog ponašanja.⁶¹ Odsustvo funkcije odvratanja od društveno neprihvatljivog ponašanja potencijalno može dovesti do pojave raznih oblika tzv. moralnih rizika, *moral hazard*, kako kod samog ugovaratelja osiguranja, tako i kod oštećenih osoba.

Ugovaratelj osiguranja sklapanjem ugovora o osiguranju od odgovornosti može izvesti zaključak da kod njega više ne postoji potreba ulaganja materijalnih sredstava potrebnih za sprječavanje nastanka štete. Naime, ugovaratelj bi mogao doći u moralnu dilemu, *policyholder hazard*, zašto ulagati, primjerice, u zaštitu radnika na radu kada je platio premiju osiguranja kojom je ugovoreno potpuno pokriće svih šteta, te na taj način postane indiferentan prema eventualnom ozljeđivanju

---

⁵⁹ Šulejić, *op. cit.* u bilj. 48, str. 8 – 9.

⁶⁰ *Ibid.*, str. 9.

⁶¹ Parsons, C., *Moral Hazard in Liability Insurance*, The Geneva Papers on Risk and Insurance, vol. 28, br. 3, 2003., str. 448.

vlastitih radnika.⁶² Takvo ponašanje osiguranika moralno je neprihvatljivo, ali i u suprotnosti s načelom savjesnosti i poštenja jer se na ugovor o osiguranju od odgovornosti u svakom slučaju primjenjuje načelo savjesnosti i poštenja, kao temeljni regulator ponašanja ugovornih strana u osiguranju od odgovornosti.⁶³

Kod oštećene osobe moralni rizik, *claimant hazard*, ogleda se u ponašanju koje je ovisno o činjenici ima li štetnik ugovoreno osiguranje od odgovornosti ili nema. U slučaju da štetnik ima ugovoreno osiguranje, oštećena osoba može biti motivirana podnijeti nerealno visok i moguće neosnovan zahtjev prema društvu za osiguranje računajući da će osiguranje, u cilju izbjegavanja nepoželjnih efekata sudskih postupaka (kamate, troškovi postupka, tumačenje prava u korist slabije strane, nepredvidivost sudske odluke, stvaranje nepoželjne sudske prakse), isplatiti osigurninu, koja mu realno ne bi pripadala, niti bi mogao očekivati takvu isplatu od samog štetnika.⁶⁴

Nadalje, osim navedenih rizika koje bismo mogli tumačiti kao negativne učinke osiguranja od odgovornosti, postoji rizik tumačenja prava te rizik lošeg ugovaranja osiguranja od samog osiguratelja.⁶⁵

Rizik tumačenja prava, *jurisprudential hazard*, odnosi se na zabrinutost mogu li i u kojem opsegu sud te drugi sudionici u konkretnom postupku odstupiti u tumačenju, proširenju, ili jednostavno izmijeniti postojeći pravni okvir kojim se uređuje odgovornost za štetu.⁶⁶

Rizik lošeg osiguranja, *underwriting hazard*, odnosi se na one slučajeve u kojima je djelatnik osiguranja u obavljanju svojeg posla podcijenio osigurani rizik, a osobito pri procjeni potencijalnih odštetnih zahtjeva za isplatu naknade štete koji uslijede nakon proteka dužeg vremena od trenutka sklapanja samog ugovora.⁶⁷ Tu je ponajprije riječ o osiguranim rizicima koji se odnose na ozljeđivanja oštećenika koja po redovitom tijeku stvari uvjetuju višegodišnje liječenje ili, primjerice, višegodišnje izlaganje čovjeka azbestu, što je za posljedicu imalo razvoj neke bolesti kod oštećenog. Dakle, taj se problem u pravilu javlja kad je otvoreno pitanje kada su nastupile posljedice osiguranog slučaja, a to je kod osiguranja od odgovornosti nastanak štete kod oštećene osobe. Zahtjev za isplatu osigurnine, koji u biti znači zahtjev za naknadu štete, u pravilu se može postaviti tek nakon što je šteta dospjela te kada je moguće utvrditi opseg i visinu pretrpljene

---

⁶² *Ibid.*, str. 454.

⁶³ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 1, str. 1449.

⁶⁴ Parsons, *op. cit.* u bilj. 61, str. 460.

⁶⁵ *Ibid.*, str. 448.

⁶⁶ *Ibid.*, str. 463.

⁶⁷ *Ibid.*, str. 467.

štete, slijedom čega postoji mogućnost da se zahtjev podnese nakon proteka više godina od isteka osiguranog razdoblja. U ovom dijelu zanimljiva su iskustva iz SAD-a koja prepoznaju četiri opcije kako utvrditi kada je nastupila šteta, *time of damage*⁶⁸, je li nastala u trenutku kada je oštećeni bio izložen riziku, *time of exposure*, ili u trenutku kada je nastupila sama ozljeda tijela kod oštećenika, *injury in fact*, ili u trenutku kada posljedice ozljede budu vidljive, *manifest injury* te, konačno, je li nastala u trenutku kada su sva tri prethodno navedena oblika kumulativno ispunjena, *multiple triggers*.⁶⁹ Samim time podnošenje zahtjeva u većem vremenskom odmaku od trenutka procjene rizika povećava mogućnost da se u postupanju po tim odštetnim zahtjevima odlučuje po nepovoljnijim parametrima za osiguratelja od onih koji su vrijedili u trenutku same procjene osiguranih rizika koji dovode do osiguranog slučaja kod ugovora o osiguranju od odgovornosti. Zbog navedenoga, ugovorom o osiguranju od odgovornosti dopušteno je osiguratelju, ovisno o konkretnim okolnostima slučaja (tko je osiguranik, što se osigurava, štete iz djelatnosti ili iz posjedovanja ili korištenja stvari itd.), definirati osigurani slučaj te sukladno tome adekvatno odrediti premiju osiguranja i visinu osigurane svote.

U ovom dijelu također je potrebno istaknuti da svako pogrešno određivanje premije osiguranja od strane osiguratelja prilikom sklapanja police osiguranja od odgovornosti može imati negativan utjecaj.⁷⁰ Naime, ako visina premije osiguranja nije adekvatno prilagođena preuzetim osiguranim rizicima za vrijeme trajanja osiguranja, osiguranik može biti potaknut da odustane od ulaganja novčanih sredstava u prevenciju nastanka osiguranog rizika, što bi u konačnici osiguratelju moglo prouzročiti lošiji financijski rezultat u toj grupi osiguranja. Osiguratelj u tom slučaju nema puno opcija, ili će donijeti odluku o povećanju iznosa premije ili o reduciranju osiguranih rizika i smanjenja visine osigurane svote. Rast premije u toj vrsti osiguranja zapravo znači da će se ta, sada kao veći trošak, povećana premija prenijeti na sve ugovaratelje osiguranja, što potencijalno može izazvati njihovu odluku o smanjenju ulaganja u prevenciju nastanka štete kao odgovor na tako povećane troškove osiguranja.⁷¹ U konačnici, ugovaratelji osiguranja plaćat će sve veću premiju osiguranja, a istodobno, zbog neulaganja u prevenciju, rast će broj nastalih šteta koje će na kraju morati platiti osiguratelj.⁷²

⁶⁸ Clarke, *op. cit.* u bilj. 17, str. 65.

⁶⁹ *Ibid.*, str. 66 – 67.

⁷⁰ Hanson, J. D.; Logue, K. D., *First-Party Insurance Externality: An Economic Justification for Enterprise Liability*, Cornell Law Review, vol. 76, 1990., str. 138; dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol76/iss1/2> (30. listopada 2017.).

⁷¹ *Ibid.*

⁷² *Ibid.*

5. EKONOMSKI ASPEKTI OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI

Ekonomski pogled na osiguranje od odgovornosti ima više varijacija, ovisno s koje se pozicije promatra ekonomska korisnost. Naime, s jedne strane osiguratelju je primarno ostvariti kvalitetni premijski prihod po tom obliku osiguranja, a s druge strane ugovaratelju osiguranja, ako obavlja gospodarsku djelatnost, premija predstavlja trošak poslovanja, slijedom čega postoji konstantni napor da se taj trošak racionalizira, kao i svaki drugi trošak poslovanja.

Imajući u vidu ekonomski pogled osiguratelja, ukupno naplaćene premije osiguranja od odgovornosti predstavljaju znatan prihod osiguratelja. Na svjetskoj razini 2013. godine naplaćeno je premija po policama osiguranja odgovornosti u iznosu od 160 milijardi američkih dolara, od čega je 93 % ostvareno u zemljama razvijenog tržišta osiguranja, a te zemlje predvodi SAD s naplaćenih 84 milijardi američkih dolara premije u toj godini.⁷³ U RH u 2016. godini ostvaren je prihod iz osiguranja odgovornosti u iznosu od 2,53 milijardi kuna, što je gotovo 30 % od ukupno naplaćene premije po svim vrstama osiguranja.⁷⁴

Međutim, iako su prihodi značajni, osiguranje od odgovornosti nije “najpoželjniji” proizvod za osiguranje. Kada u RH promatramo financijske rezultate koji su ostvareni po prodaji ostalih ugovora o osiguranju od odgovornosti⁷⁵ u posljednjih pet godina, može se izvesti zaključak o postojanju negativnog trenda rasta pričuva, neriješenih zahtjeva za isplatu osigurnine, koji su krajem 2016. godine dosegli razinu od gotovo 700 milijuna kuna.⁷⁶ Od 2012. godine do kraja 2016. godine bilježi se rast pričuve sa 521,4 milijuna kuna na iznos od

---

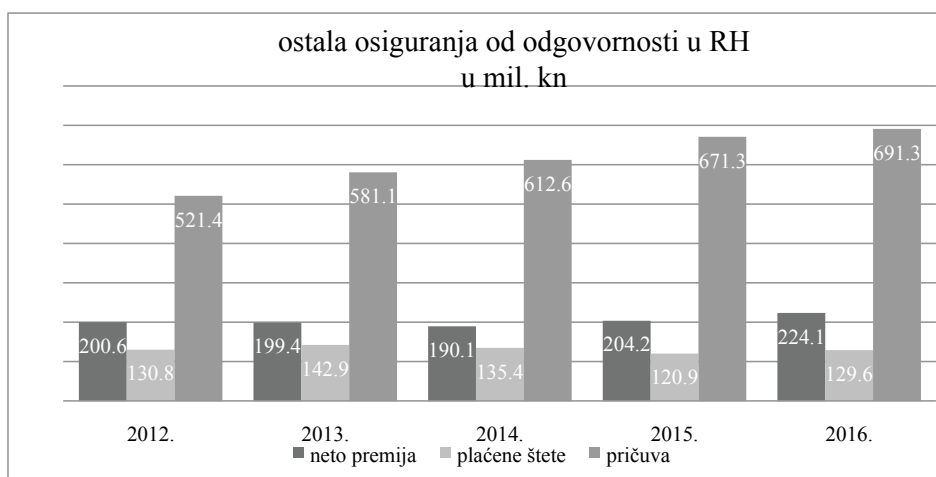
⁷³ Swiss Re Institute, *World Insurance in 2014: Back to Life*, Sigma, br. 4, 2014. str. 5; dostupno na: http://institute.swissre.com/research/overview/sigma/4_2015.html (26. listopada 2017.).

⁷⁴ Usporedi http://www.huo.hr/Listanje_PDF/Trziste_osiguranja_RH_2016/files/mobile/index.html#1 (26. listopada 2017.). U navedene iznose uračunata je i premija osiguranja od automobilske odgovornosti, koja sama za sebe iznosi u toj godini 2,10 milijardi kuna.

⁷⁵ Čl. 7. st. 2. t. 13. Zakona o osiguranju, Narodne novine, br. 30/2015, propisane su vrste osiguranja, pa se pod ostalim osiguranjima od odgovornosti podrazumijevaju sve vrste osiguranja od odgovornosti osim osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila koje pokriva sve vrste odgovornosti koje proizlaze iz upotrebe motornih vozila na vlastiti pogon, uključujući odgovornost prijevoznika, zatim osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica koje pokriva sve vrste odgovornosti koje proizlaze iz upotrebe zračnih letjelica, uključujući odgovornost prijevoznika, te osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila (morskih, riječnih i jezerskih plovila i plovila za plovidbu kanalima), uključujući odgovornost prijevoznika.

⁷⁶ *Ibid.*

691,3 milijuna kuna, što je povećanje pričuva za gotovo 33 %. Samu stopu rasta pričuva ne prati stopa rasta naplaćene neto premije u istom razdoblju, koja je s naplaćenih 200,6 milijuna kuna u 2012. godini porasla na 224,1 milijun kuna u 2016. godini, tj. povećala se u tom razdoblju za 11 %. U cijelom tom razdoblju osiguratelji su isplatili osigurninu u ukupnom iznosu od 659,6 milijuna kuna, međutim, to očito nije bilo dovoljno da se zaustavi negativni trend rasta pričuva po toj vrsti osiguranja. Navedeno je možda najbolje vidljivo iz sljedećeg grafa⁷⁷, sačinjenog prema službenim podacima Hrvatskog ureda za osiguranje za razdoblje od 2012. godine do zaključno 2016. godine, u kojem su prikazani podaci o iznosima naplaćene neto premije, plaćenih šteta te pričuva.

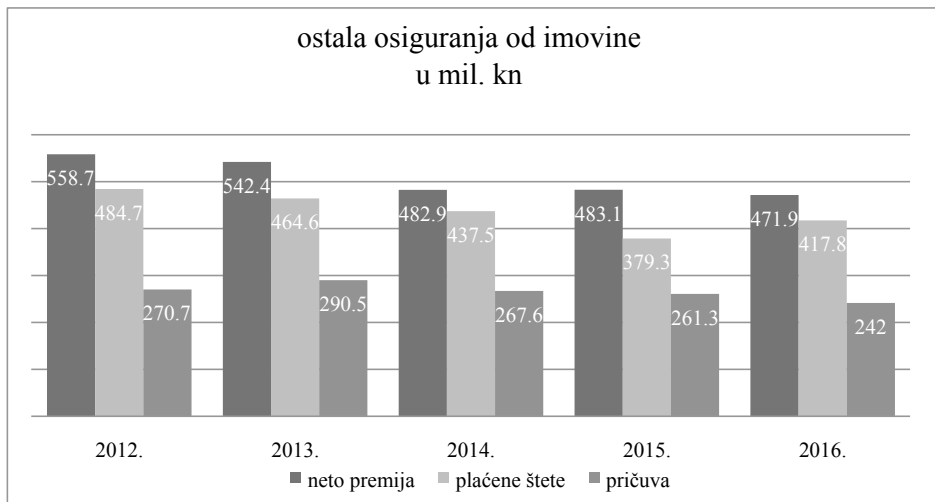

Dakle, u promatranom razdoblju osiguratelji su naplatili neto premiju u iznosu višem od jedne milijarde kuna, međutim, u tom su razdoblju isplatili osigurninu u iznosu od 659,6 milijuna kuna, a zaostali su neriješeni zahtjevi u ukupnom iznosu od 691,3 milijuna kuna (što daje zbroj od 1,35 milijardi kuna). Usporedbom financijskih rezultata osiguranja od odgovornosti s financijskim rezultatima ostalih osiguranja od imovine⁷⁸ mogu se zamijetiti značajne razlike

⁷⁷ Podaci objavljeni u godišnjim izdanjima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2016.*, HUU, Zagreb, 2016.; *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2015.*, HUU, Zagreb, 2015.; *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2014.*, HUU, Zagreb, 2014.; *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2013.*, HUU, Zagreb, 2013.; *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2012.*, HUU, Zagreb, 2012.

⁷⁸ Čl. 7. st. 2. t. 9. Zakona o osiguranju propisana su ostala osiguranja od imovine kao sva osiguranja imovine koja pokrivaju sva oštećenja ili gubitak imovine, osim osiguranja cestovnih vozila na vlastiti pogon i bez vlastitog pogona, osiguranja tračnih vozila koje pokriva sva oštećenja ili gubitak tračnih vozila, osiguranja zračnih

u kretanju vrijednosti naplate premije, plaćenih šteta te pričuve. Grafom⁷⁹ su prikazani rezultati naplaćene premije, isplaćenih osigurina te trend kretanja pričuve za razdoblje od 2012. do zaključno 2016. godine.

Za razliku od trenda kretanja pričuve kod osiguranja od odgovornosti, kod ostalih osiguranja od imovine bilježi se kontinuirani pad vrijednosti pričuve, sa 270,7 milijuna u 2012. godini na 242 milijuna kuna u 2016. godini, što je pad pričuve za više od 11 %. To se svakako mora ocijeniti povoljnim trendom za osiguratelja, dok se kao negativan trend može ocijeniti pad naplate neto premije u posljednjih pet godina od 16 %, sa 558,7 milijuna kuna u 2012. godini na 471,9 milijuna kuna u 2016. godini. Ocjena ovih financijskih rezultata pokazuje da predmetno uređenje ugovora o osiguranju od odgovornosti dovodi do većeg broja neriješenih zahtjeva nego što je to slučaj kod ostalih osiguranja imovine, što upućuje na zaključak da je pred osigurateljima poslovni izazov traženja optimalnog odnosa između naplaćene premije i preuzetih rizika, odnosno otkrivanja i rješavanja uzroka trenda rasta pričuva kod ugovora o osiguranju od odgovornosti. Nastavak rasta pričuve u daljnjem razdoblju kod te vrste osiguranja mogao bi kod osiguratelja potaknuti odluku o primjeni radikalnijih mjera u smislu ograničenja ili smanjenja ponude ovih ugovora na tržištu osiguranja.

---

letjelica koje pokriva sva oštećenja ili gubitak zračnih letjelica, osiguranje plovila (morskih, riječnih, jezerskih plovila i plovila za plovidbu kanalima) koje pokriva sva oštećenja ili gubitak te osiguranja roba u prijevozu, uključujući robu, prtljagu i druga dobra, koje pokriva sva oštećenja ili gubitak robe u prijevozu ili prtljage, bez obzira na oblik prijevoza.

⁷⁹ Hrvatski ured za osiguranje, *op. cit.* u bilj. 80.

U tom smislu zanimljivim se pokazuje jedno istraživanje provedeno u Velikoj Britaniji, kojemu je cilj bio utvrditi kakvo je mišljenje djelatnika osiguratelja u Velikoj Britaniji o osiguranju od odgovornosti.⁸⁰ Tako se o osiguranju od odgovornosti čak 67 % ispitanika izjasnilo tako da smatraju taj proizvod neatraktivnim za osiguranje, dok 45 % ispitanika smatra da se taj proizvod osiguranja nudi samo kako bi se dala potpora sklapanju drugih oblika osiguranja.

Za ugovaratelje osiguranja osiguranje predstavlja zaštitu od umanjenja imovine zbog eventualnih isplata štete. Sve šira primjena objektivne odgovornosti svakako sugerira donošenje poslovne odluke o korištenju zaštite imovine kroz osiguranje jer je trošak premije razmjerno nizak u odnosu na potencijalnu visinu obveze isplate novčane naknade štete. Dakle, ugovarateljima osiguranja, koji su ujedno nositelji gospodarskih aktivnosti, premija osiguranja opravdani je trošak poslovanja kojim se prevenira eventualni budući trošak naknade štete, što znači da se trošak premije prenosi u cijenu proizvoda ili usluge. Na taj način premija utječe na konkurentnost tih proizvoda ili usluga. Nositelji gospodarskih aktivnosti imaju opciju racionalizirati isplatu naknade štete na dva načina, prevencijom i osiguranjem od odgovornosti, koji oblik zaštite mnogi i preferiraju.⁸¹ Izazov stoga leži u načinu pronalaženja optimalnog odnosa između troškova prevencije nastanka štete i troškova plaćanja premije osiguranja. Naime, premija osiguranja u prvom redu ovisi o visini osigurane svote te izvjesnosti ostvarenja osiguranog rizika. Osiguratelj je pri tome suočen i s potencijalnim moralnim rizikom na strani ugovaratelja, poduzima li razborite mjere u sprječavanju nastanka štete. Na navedeni izazov osiguratelj može odgovoriti limitiranjem osigurane svote, odbijajući pružiti neograničeno osiguranje, ili opservacijom osiguranika. No, ako opservacija osiguranika nije moguća ili je povezana sa znatnim troškovima, tada će osiguranje ponuditi ugovor s ograničenim osiguranjem te na taj način osiguranika učiniti izloženim potencijalnoj obvezi isplate naknade štete za koju neće imati osigurateljno pokriće.⁸² Posljedično, savjesnom ugovaratelju osiguranja ne preostaje ništa drugo nego poduzeti razborite mjere i troškove kako bi umanjio mogućnost ostvarenja osiguranog rizika, a uspostavom kvalitetne komunikacije s osigurateljem, osobito u svezi s poduzetim radnjama kojima se smanjuje rizik nastanka štete, može očekivati smanjenje premije, a samim time i smanjenje cijene proizvoda ili usluge, što zajedno dovodi do pozitivnog efekta na njegovo poslovanje i

⁸⁰ Parsons, *op. cit.* u bilj. 61, str. 449 – 450.

⁸¹ Clarke, *op. cit.* u bilj. 17, str. 1.

⁸² Shavell, S., *On Moral Hazard and Insurance*, The Quarterly Journal of Economics, vol. 93, br. 4, 1979., str. 542; dostupno na: http://www.law.harvard.edu/faculty/shavell/pdf/92_Quart_J_Econ_541.pdf (26. listopada 2017.).

konkurentnost na tržištu. Najbolji primjer kvalitetne opservacije osiguranika od strane osiguratelja imamo u osiguranju od automobilske odgovornosti, pri čemu osiguratelj vodi ažurnu evidenciju o svojim osiguranicima, pa u slučaju da u razdoblju osiguranja nije prijavljena šteta, kroz općepoznati sustav bonusa smanjuje premiju osiguranja te na taj način smanjuje trošak osiguranja svojem osiguraniku. S ekonomskog aspekta, dakle, osiguranje odgovornosti poželjan je instrument zaštite imovine gospodarskih subjekata, dok društvima za osiguranje predstavlja poslovni izazov u traženju optimalnog odnosa između naplaćene premije i preuzetih rizika.

6. ZAKLJUČAK

Ne može se poreći da se uvođenjem osiguranja od odgovornosti umanjuje jedna od funkcija odštetnog prava u smislu nametanja građanskopravne sankcije za društveno neprihvatljiva protupravna ponašanja, sve s ciljem odvratanja drugih od ponašanja kojim se nanosi šteta uslijed povrede tijela, uništenja ili oštećenja stvari te umanjena imovine. Iako osiguranje od odgovornosti potencijalno ugrožava i umanjuje navedena legitimna očekivanja od instituta odštetne odgovornosti, zbog čega bi se takvo osiguranje moglo ocijeniti kao društveno i socijalno nepoželjno, postoje njegovi pozitivni učinci. Naime, teško je opovrgnuti shvaćanje da osiguranje odgovornosti u odštetnom pravu igra pozitivnu ulogu, osobito u funkciji popravljaja štete. Danas, više no ikad, u vremenu kada samo svjedoci teških industrijskih nesreća, povećanih izvora opasnosti, sve većeg broja rizičnih zanimanja, postoji opći interes za brzom i sigurnom uspostavom prijašnjeg stanja nakon nastanka štete. Dosadašnje iskustvo pokazuje da je osiguranje od odgovornosti poželjan instrument za prijenos rizika isplate naknade štete s odgovorne osobe na osiguranje jer, za razliku od štetnika ili države, ono ima financijske i organizacijske sposobnosti podnijeti teret troškova popravljaja štete na osobama, stvarima i imovini, čak i kada su u pitanju štete velikih razmjera. Takav transfer rizika isplate štete društveno je prihvatljivo rješenje jer se ponajprije štite interesi oštećenih osoba, ali i osiguranika koji je tim prijenosom tereta isplate štete stavljen u povoljniji položaj za stvaranje novih materijalnih vrijednosti, što je također pozitivan društveni i ekonomski učinak, a pozitivan je i za društvo u cjelini. Navedeno bi predstavljalo argument za eventualno daljnje širenje obveznih osiguranja od odgovornosti za djelatnosti, pružanje usluga, funkcije koje se obavljaju ili u vezi s vlasništvom ili posjedovanjem stvari, koje predstavljaju neposrednu i osobitu opasnost za zdravlje i sigurnost ili financijski rizik. Međutim, postojeća zakonska rješenja koja uređuju obvezna osiguranja od odgovornosti upućuju na zaključak da ne postoji sustavni, unifi-

cirani pristup u njihovu pravnom uređenju.⁸³ Stoga bi bilo potrebno generirati svojevrsni standard po kojem bi se odlučivalo kada postoji društveni interes za uspostavom prijenosa rizika od plaćanja šteta s počinitelja na osiguratelja. Otežavajuća je okolnost da ZOO ne daje definiciju pojma opasne djelatnosti, a one nisu ni klasificirane EU-ovom Statističkom klasifikacijom ekonomskih djelatnosti⁸⁴, odnosno Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti⁸⁵, slijedom čega ne postoji registar rizičnih i/ili opasnih djelatnosti po kojem bi zakonodavac svojevrsnim automatizmom uvodio obvezna osiguranja od odgovornosti.⁸⁶ Inicijativa za proširenje obveznih osiguranja od odgovornosti svakako je na strani profesionalnih udruženja ili tijela⁸⁷ te potrošača koji na temelju uspostavljenog standarda njihova obavještavanja potencijalno imaju informacije o rizicima iz komercijalnih djelatnosti⁸⁸, a na tu inicijativu zakonodavna bi tijela trebala sustavno odgovoriti pristupanjem uređenju obveznih osiguranja, kako u pogledu izbora odgovornosti osoba, stvari ili djelatnosti za koja se uvodi obvezno osiguranje, tako i u pogledu samog normiranja osiguranja od odgovornosti, vrstu, predmet, uvjete i krug trećih osoba za pojedinu vrstu osiguranja.⁸⁹

Ono što danas ugrožava pozitivne učinke osiguranja od odgovornosti, a u budućnosti možda i više, svakako je negativan trend kretanja visine neriješenih zahtjeva za isplatom osigurnine, koja je danas u RH dosegla gotovo 700 milijuna kuna. Je li negativan trend iniciran pravnim uređenjem ugovora o osiguranju od odgovornosti, pogrešno određenom premijom ili osiguranom svotom ili nekim drugim razlozima, nije moguće odgovoriti bez provođenja istraživanja o uzroku rasta pričuve kod ostalih ugovora o osiguranju od odgovornosti u RH.⁹⁰ Ako

---

⁸³ Matić, *op. cit.* u bilj. 21, str. 130.

⁸⁴ Uredba Komisije Europske zajednice br. 1893/2006. Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006., kojom je ustanovljena statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2 i dopuna Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90.

⁸⁵ Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, Narodne novine, broj 58/2007.

⁸⁶ Matić, *op. cit.* u bilj. 21, str. 130.

⁸⁷ Primjerice, Komora po Zakonu o odvjetništvu ili Zakona o javnom bilježništvu, koja u opisu svojega rada među ostalim pazi da svi njezini članovi budu osigurani od rizika obavljanja svoje djelatnosti, a svako postupanje protivno tom pravilu dovodi do stegovne odgovornosti s propisanim sankcijama, uključujući ponekad i sankciju zabrane obavljanja djelatnosti.

⁸⁸ Keglević, A., *Ugovorno pravo osiguranja*, Školska knjiga, Zagreb, 2016., str. 30 – 44.

⁸⁹ Matić, *op. cit.* u bilj. 21, str. 130.

⁹⁰ Predmet takvog istraživanja trebao bi biti otkrivanje je li razlog rasta pričuve pravno uređenje ugovora o osiguranju od odgovornosti, zakonski ili ugovorni okvir uređen uvjetima osiguranja, ili pak pogrešno određeni parametri na temelju kojih se određuje premija odnosno svota osiguranja.

se nastavi daljnji rast vrijednosti neriješenih zahtjeva za isplatom osigurnine za naknadu štete, u budućnosti se može očekivati erozija društvene korisnosti tog oblika osiguranja, a osobito će biti dovedena u pitanje realizacija jednog od temeljnih ciljeva prijenosa rizika s osiguranika na osiguratelja, a to je brzo i kvalitetno rješavanje štete koju su pretrpjele oštećene osobe.

LITERATURA

- Baletić, Z., *Ekonomski leksikon*, 1. izdanje, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Masmedia, Zagreb, 1995.
- Baretić, M., *Građanskopravna odgovornost za neispravan proizvod*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005.
- Bijelić, M., *Osiguranje i reosiguranje*, Tectus, Zagreb, 2002.
- Clarke, M. A., *The Law of Liability Insurance*, Informa Law from Routledge, Abingdon, 2014.
- Crnić, I., *Odgovornost za štetu od opasnih stvari ili opasne djelatnosti*, u: Crnić, I. et al., *Odgovornost za štetu*, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2004.
- Ćurković, M., *Osiguranje od izvanugovorne i ugovorne (profesionalne) odgovornosti*, Inženjerski biro, Zagreb, 2015.
- Ćurković, M., *Osiguranje od odgovornosti poslodavca za neimovinsku štetu uzrokovanu radnicima, Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povreda prava osobnosti u vezi s radom*, Narodne novine, Zagreb, 2007.
- Epstein, R. A., *A Theory of Strict Liability*, *The Journal of Legal Studies*, vol. 2, br. 1, 1973., str. 151 – 204.
- Getzler, J., *Richard Epstein, Strict Liability, and the History of Torts*, *Journal of Tort Law*, vol. 3, br. 1, 2010., str. 1 – 30.
- Gorenc, V.; Belanić, L.; Momčinović, H.; Perkušić, A.; Pešutić, A.; Slakoper, Z.; Vukelić, M.; Vukmir, B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, RRiF, Zagreb, 2005.
- Hanson, J. D.; Logue K. D., *First-Party insurance Externality: An Economic Justification for Enterprise Liability*, *Cornell Law Review*, vol. 76, 1990., str. 129 – 196; dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol76/iss1/2> (30. listopada 2017.).
- Larson, A., *Nature and Origins of Workmen's Compensation*, *Cornell Law Review*, vol. 37, 1952., str. 206 – 234; dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol37/iss2/2> (30. listopada 2017.).
- Keglević, A., *Ugovorno pravo osiguranja*, Školska knjiga, Zagreb, 2016.
- Matić, Z., *Obvezna osiguranja od izvanugovorne i ugovorne odgovornosti*, *Pravo u gospodarstvu*, br. 1, 2017., str. 103 – 136.

- Matijević, B., *Profesionalna odgovornost*, Hrvatska pravna revija, vol. 16, br. 5, 2015., str. 1 – 10.
- Nikšić, S., *Imovina u građanskom pravu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 62, br. 5-6, 2012., str. 1599 – 1633.
- Parsons, C., *Moral Hazard in Liability Insurance*, The Geneva Papers on Risk and Insurance, vol. 28, br. 3, 2003., str. 448 – 471.
- Pavić, D., *Ugovorno pravo osiguranja, komentar zakonskih odredaba*, Tectus, Zagreb, 2009.
- Schwartz, G. T., *The Ethics and The Economics of Tort Liability Insurance*, Cornell Law Review, vol. 75, 1990., str. 313 – 365; dostupno na: <http://schollarship.law.cornell.edu/clr/vol75/iss2/3> (30. listopada 2017).
- Stein, M. A., *Victorian Tort Liability for Workplace Injuries*, University of Illinois Law Review, vol. 2008, str. 933 – 984; dostupno na: <https://illinoislawreview.org/print/volume-2008-issue-3/victorian-tort-liability-for-workplace-injuries/> (27. listopada 2017.).
- Swiss Re Institute, *Social and legal drivers of claims*, Sigma, br. 4, 2014.; dostupno na: http://institute.swissre.com/research/overview/sigma/4_2015.html; (26. listopada 2017.).
- Swiss Re Institute, *World Insurance in 2014: Back to Life*, Sigma, br. 4, 2014.; dostupno na: http://institute.swissre.com/research/overview/sigma/4_2015.html (26. listopada 2017.).
- Šulejić, P., *Osiguranje od građanske odgovornosti*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1967.
- Vedriš, M.; Klarić, P., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2009.
- Wagner, G., *Tort Law and Insurance Law*, vol. 16, Springer-Verlag, Wien, Mörlenbach, 2005.
- Wagner, G., *Strict Liability in European Private law*, Research Gate, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/228224891_Strict_Liability_in_European_Private_Law (26. listopada 2017.).

Summary

Zvonimir Matić*

LEGAL, SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS
OF LIABILITY INSURANCE

In modern economic systems, there is an increasing number of activities that represent a latent source of increased risk of harm to persons and property. Certainty of damage grows proportionally to the development of the economy and the society as a whole: this is why it should no longer be asked whether damage might occur, but rather how to allocate the burden of the payment of damages in the most socially acceptable manner. From a social point of view, it is crucial to allow the injured person certain and prompt compensation for the damage, especially to those who are unable to provide for themselves through employment. From an economic point of view, it is necessary to find a solution for those who bear the cost of the payment of damages in a way that such cost has a less severe effect on their further functioning and development. From a legal point of view, the general principles of law require that the liable party must pay for the damage caused and that the injured party should be brought to the state preceding the harmful event. Current experience shows that liability insurance is a quality instrument for transferring the risk of disbursement from the liable party to an insurer who has the financial and organizational ability to ensure the payment of damages to the injured party. Such transfer of risk is a socially acceptable solution as it primarily protects the interests of injured persons but also of the insured person who, by transferring the burden of payment, is placed in a more favourable position to create new financial values, which also has a positive social and economic effect on the society as a whole.

Key words: liability insurance, historical development, insurance functions, tort law, moral hazard

---

* Zvonimir Matić, LL. M., Attorney at Law, Ulica Grada Vukovara 282, Zagreb; zvonimir.matic@grgic-partneri.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4037-5096

